

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

Continet Tractatus De Conscientia, De Peccatis, De Legibus, De Fide, Spe,
Et Charitate

Castro Palao, Fernando de

Lugduni, 1669

17 An ignorantia legis, vel poenae impositae per legem excuset à poena
incurranda?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76540](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76540)

Sancti, cap. 13. conclus. 7. n. 9. in fine. Sanchez lib. 2. cap. 16. num. 37. quod si neque inter, neque alios interrogavit, censendus est vincibili ignorantia laborare, quia non praestitit diligentiam, quae solet praestari. At hoc bene limitat Sanchez supra intelligendam esse, casu quo patochianus aliquem scrupulum, vel dubium habuerit illa hebdomada aliqua ignorantia, vel scita occurrere. Nam si nihil horum occurrerit, censendus est ininvidibiliter ignorare, & tradit in simili salas tract. 13. disp. 8. sect. 4. n. 23. §. 6. regula. Bonacina disput. 2. de peccat. quast. 8. pun. 3. n. 28. Siquam autem efficaciam ad cognoscendam rem laborasse in aliqua ignorantia invidibili est, si summum propositum formale vel virtuale habes satisfaciendi tuae obligationi quia hoc propositum omnino excludit negligentiam mortaliter culpabilem, ut ex te constat, & tradit alius relatis salas 1. 2. tract. 13. disp. 8. sect. 4. n. 13. §. 1. regula.

PUNCTUM XVI.

An ignorantia, obliuio, vel inuertentia praecipri quando vincibilia sunt, minuant culpam, vel ab illa exculent.

- 1 Non excusat a culpa.
2 Minuit culpam si non sit affectata.
3 An ignorantia vincibilis possit ex mortali veniale facere.

Primo certum est ignorantiam illorum, quae ratione tui officii vel status tenentis scite, esse peccatum. Ea autem, quae tenent scire, in duplici sunt differentia, alia quorum cognitio per te imperatur, ut sunt mysteria fidei, alia quae solum ratione operis, ut est scientia Decalogi, & aliorum praceptorum, si ignoras culpabiliter mysteria fidei, aduersus fidem peccas, si ignoras praecipra seruanda, & ob illorum ignorantiam aliquam transgredieris, vel te periculo transgressionis illorum exponis, peccas eadem specie peccati, ac si scienter illa praecipra violares: ita docet Valq. 1. 2. disp. 119. c. 2. §. 3. & Azor. t. 1. lib. 1. c. 12. §. 5. Sanchez lib. 1. in Decal. c. 17. n. 11. §. 12.

Secundo certum est ignorantiam culpabilem minuire culpam, quia minuit rationem voluntarii; minus enim voluntaria est transgressio praecipri ex ignorantia, quam ex scientia: nam ex scientia est transgressio directè voluntaria, ex ignorantia vero etiam affectata sit, est totum indirectè, quatenus negligit praeciprum investigare. Verum si huiusmodi negligentiam affectes, ut liberius, & sine remorsu praecipra transgrediaris, etiam transgressio actualis illius praecipri, minus voluntaria sit, quam si ex scientia praecipri procederet, hoc non obstat quominus grauius delinquas: non quia illud peccatum multiplicem habeat circumstantiam, quod videtur infirmate Azor. lib. 1. cap. 14. quast. 1. Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 17. num. 6. quatenus dicit peccatum adulterij, v. b. gratia scienter factum, solum adulterium esse: ac cum ignorantia affectata esse temerarium, & periculosum & aliis grauioribus peccatis inest scilicet, & facilligij expositum; hoc enim per se fallax est: nam etiam adulterium committitur ignorantia solum crassa seu mortaliter culpabilis est temerarium: & periculosum, & illis criminibus committendis expositum, sed quia non est expositum mortaliter, eo quod illatum circumstantiarum ignorantiam probabilem habueris, ideo illud delictum non habet aliam malitiam praeter malitiam adulterij. Ergo ex hac parte non potest peccatum ex ignorantia peccatum scientiae superare. Ratio igitur efficacis quare grauius delinquas, si ex ignorantia supradicta affectata libere peccandi pecces, quam si ex scientia ea est, quia in hoc affectu virtute omnia transgredieris praecipra ob animum deprauiatum siquidem remouere a te vis impedimentum a Deo positum ne volentes tua praecipra: medio enim conscientiae remorsu derinet Deus peccatores, ne in peccata laborant, si igitur hoc affectu peccata a te exerceat, vis tacite vis liberè in peccata vagari.

Difficultas autem in eo sita est an ignorantia vincibilis quae non sit affectata, aut crassa, minuat culpam, ut quae alias debet esse mortalis, reddat venialem; Neque est controversia de culpa aduersus ius diuinum, & naturale; hoc enim si ab ignorante ignorantia culpabilis mortaliter violetur, mortale erit. Controversia est de violatione legis humanae quae non videtur, ita strictè obligare, ut eius violatio ignorantia non affectata, crassa, aut lapsa mortalis sit, etiam si ignorantia culpabilis mortaliter fuerit: sic docet Thom. Sanchez lib. 1. c. 17. §. 17. n. 19. & adducit pro se Valent. Valquez, Armilla. Nauarrum, solum, & alios Doctores, contenditque explicari non posse de ignorantia venialiter culpabili; haec enim culpam mortalem a cuiuslibet praecipri transgressione, excusat (secundum omnium sententiam: ita tenet Bonacina disput. 2. quast. 8. punct. 3. num. 11. videtur tamen loqui de ignorantia venialiter culpabili, sed fateor remoueram ingenij mei: non enim percipere possim, quomodo detur ignorantia mortaliter culpabilis, & transgressio praecipri ex tali ignorantia mortalis non sit. Nam tota materia transgressionis consistit in negligentia cul-

Ferd. de Castro, Sum. Mor. Pars 1.

pabili sciendi praeciprum, imo potius non est alia malitia omissionis, v. g. ieiunij, vel missae praecipra: quam est in illa culpabili negligentia. Si ergo illa negligentia est culpabilis mortaliter, omisso culpabilis mortaliter erit. Nequit ergo negligentia culpabilis mortaliter reddere violationem venialiter culpabilem: ita Suarez 3. tom in 3. p. disp. 82. sect. 3. col. pen.

Ex his infero peccatum ex ignorantia culpabili, vel scientia commissum non ita variare naturam ipsius, ut necessario debeas in confessione explicare fuisse ex ignorantia culpabili, vel scienter commissum, non enim notabiliter auget, aut minuit peccatum: ita Nauarr. summ. cap. 6. num. 11. Suarez 4. tom in 3. part. disput. 22. section 4. num. 14. At si forte procederet peccatum ex ignorantia affectata liberius peccandi & sine remorsu, ille enim affectus videtur necessario declarandus, quia non solum auget malitiam, ut dicit Sanchez lib. 1. cap. 17. fine, sed, meo iudicio aliam speciem constituit, aduersantem voluntati Deo seruienti,

PUNCTUM XVII.

An ignorantia legis, vel poenae impositae per legem excuset a poena.

- 1 Proponitur casus.
2 Ex ignorantia legis imponentis poenam poena non contrahitur.
3 Idem est si adest ignorantia facti.
4 Quid dicendum si solum ignores poenam a lege impositam.
5 Deciditur questio, & approbatur ignorantiam poenam in casibus excusare.
6 Probabile est ad irregularitatem extendi.
7 Probabile etiam est excusare ab aliis poenis delicti grauiorem secundum se excedentibus.
8 Aliqua inferuntur ex superiori doctrina.
9 Satis argumentis n. 4. positis.

Si nulla alia lege actus prohibitus est, nisi ab illa quae est poena imposita, ignorans inuincibiliter legem illam, poenam non contrahit, quia non peccat. Ergo non es a lege punendus, ex res. sine culpa. 23. de regul. iur. in 6. cap. 2. de constit. & est res omnino manifesta. Difficultas autem est quando actus prohibitus est alia lege praeter illam quae poenam imponit, & ignotas legem imponentem poenam, cognoscis tamen actum alia lege prohiberi, & illum efficit, v. g. cognoscis, percussionem clerici esse prohibitam iure diuino & naturali: ignoras tamen adesse Ecclesiae prohibitionem sub excommunicatione; contrahisne si clericum percussis excommunicationem, vel irregularitatem, aliamve poenam?

Respondeo probabilis esse te nullo modo contrahere, quia non d. liquitur contra legem Ecclesiasticam v. p. te ignoras illius. Ergo non debes poenis illius puniri. Nec enim poena est vitium protrahenda, quam d. licetum fuerit, ut dicitur in cap. 2. de his qui sunt a maiore parte capiti. Et in cap. felicitis res. illud autem, de poenis, in 6. iudex enim poenam metiri debet ex culpa. Confirmo: Grauius delinquit qui percussit clericum cognoscens percussorem illum non solum esse prohibitam iure naturali, & diuino, sed etiam Ecclesiastico, & sub censura, quam qui solum cognoscit prohibitionem iuris naturalis. Ergo non debet vtrique eisdem poenis puniri. Secundo in censuris est res meo iudicio manifesta, Non enim contrahit potest censura absque monitione, & reprehensibilis, de appell. cap. Romana, cap. constitutum, de sentent. excomm. n. 6. atqui non censetur qui monitus quouque legem committentem censuram agnoscat. Ergo item censura instituta est ad reprimendos rebelles, & inobedientes Ecclesiae, sed qui eius praecipra ignorat, nequit inobediens iudicari. Ergo non potest censura reprimi. Tandem censura est medicinalis poena, id est, poena non puniendi tantum delicti sed potius praeratiua committendi, cap. 1. de sent. excomm. in 6. praeratiua autem non alia ratione potest, nisi quatenus timore illius praeratiua a delicto committendo. Ergo necessario debes illius habere notitiam.

Haec rationes non solum probant ignorantiam legis municipalis, sed etiam Pontificiae, & cuiuscumque sit, a poena per ipsam imposita excusare. Quare cum in cap. vt animarum, 2. de constit. in 6. dicit Pontifex se nolle vt ignorantes ligentur statutis quorumcumque ordinariorum, non inde inferitur legibus a se latis velle ignorantes ligare, imo ex ratione decidendi illius textus, quae est, vt animarum periculis obuietur, supponit contrarium, Grauius enim periculum animarum adellet si pontificis legibus ligentur ignorantes, quam si legibus municipalibus ligentur: tum quia grauius sunt; tum quia minus cognita. Quod si dicas cur ergo Pontifex de solis sententiis latis ab ordinario loquutus sit, & non absolute de omnibus statutis. Item si nouum ius concedere noluerat, sed an quum declarare, cur vras est verbo nolimus debebat enim vt verbo declaramus. Facile responderet, quia solum de statutis ordinariorum poterat esse difficultas an ignorantes ligentur. Legem ergo

E

DE CASTRO PALACIO

tulit de difficultatibus, ex qua quod facilius erat colligi poterat: non autem vltus est verba declaramus; sed verba volumus quod indifferentes est ad nouum ius statuendum, vel antiquum declarandum et sic daretur locus opinioni affirmanti ignorantiam censuræ ex se ab illa incurrenda non excusare, & ita tenet plures referens Sanch. lib. 9. de matr. disp. 32. n. 9. Nauarr. c. 27. n. 272. Suarez 1. 5. in 3. disp. 4. sect. 8. n. 20. Valq. de excomm. dub. 16. n. 6. Bonac. de censur. disp. 9. n. 1. p. 1. n. 7. Azot. lib. 1. in situ. mor. c. 15. q. 3. Coninch. disp. 13. de censur. dub. 10. n. 91. & alii.

3 Idem quod dictum est de ignorantia iuris, dicendum est à fortiori de ignorantia facti: si enim ignoras inuincibiliter hunc, quem peccatis, esse clericum, censuram percussiois clerici annexam non incurris: esto scias peccationem clericum censuram esse annexam, Ratio est eadem, & efficacior, quia talis ignorantia facti reddit actum illum, cui censura annectitur, omnino inuoluntarium: ac proinde incapacem censuræ, vel aliter potius, ideoque in c. si vero 2. de sent. excomm. excusatur ab excommunicatione occidens clericum, eo quod ignoratit clericum esse, quia gestabat eam, & docent Doctores supra relati. Salas de legib. disp. 15. sect. 9. n. 10. Valq. supra dub. 14. n. 2. & 7. Bonacina n. 8. Molina tom. 4. disp. 53. n. 1. Sanch. n. 23. Et hoc verum est, etiam si animum haberes percipiendi clericum, quia licet talis animus malus sit, ac percussio illa ex tali animo non proficit, quia semper intelligebas te non percute clericum, sed solum feram aut laicum, ergo percussio illa clericum, quatenus clericus est, tibi non fuit voluntaria nec peccaminosa, & consequenter nec censura puniendi, & ita docent Sanch. supra n. 26. Bonacina disp. 1. de censur. 2. p. 1. n. 24. Molina, to. 4. disp. 53. n. 1. Sanch. 6. tract. 5. d. p. 71. n. 8. Valq. 112. disp. 126. à n. 4. & de excomm. dub. 14. n. 4. & alii.

Sed quid si proiciens sagittam intendas occidere Petrum clericum, & calu occidas Franciscum similiter clericum, ensine excommunicatus, irregularis.

Respondeo te non esse excommunicatum, neque irregularem ob ignorantiam facti: excommunicatio enim, & irregularitas non ob intentionem, sed ob malum opus extrinsecum contrahi debet: ac occilio Francisci peccaminosa non fuit: intentio autem occidendi petrum inducere non potest excommunicationem, aut irregularitatem. Ergo excusaris ab illis, sicut vero dicendum est, si non casu, sed ex voluntate percussis Franciscum clericum, credens esse Petrum quia tunc percussisti illi tibi: est voluntaria, etiam si non sit voluntaria, quatenus Francisci est: ita alius relatis docet Sanch. disp. 32. n. 17. Bonac. disp. 1. q. 2. p. 1. n. 10.

4 Maior difficultas est, an ignorantia solius penæ à lege impostæ sufficiat ab ea excusari.

Et quidem non sufficere probatur. Quia tota ratio delicti merentis poenam, in transgressione legis sita est: hæc autem transgressio solum exposulat notitiam legis non penæ. Ergo ignorantia penæ, à pena non excusat. Alias inuincibiliter ignorans esse poenam inferni positam peccato mortali, illam non incurretet, quod omnino est falsum. Nam vt dicitur in leg. 15. tit. 13. p. 2. *el que face el yerro el mesmo se mete en serui dambre de la pena*, secundo vel pena imposta est proportioata delicto, vel est illi improporcionata: si hoc secundum dicas, erit iniusta, & iniuste infligetur: si primum eo ipso quod committas delictum, tenetis subire poenam proportionatam. Ergo cognitio penæ necessario non est à illam incurrandam, & ita tenet Matienzo, lib. 5. recop. tit. 12. l. 1. gloss. 1. num. 3. Julius Clarus lib. 5. recop. §. fin. q. 85. vers. 2. est casus, Couarr. dicens oppositum esse errorem, cap. alma mater. l. p. §. 10. n. 9. Cordub. in quest. lib. 1. q. 25. in princ. Le delin. 2. p. 4. qu. 24. art. 6. ad fin. Aulua l. p. c. 5. disp. 5. dub. 10. concl. 2. & alii.

5 Verum etsi sapientia sententia probabilis sit, probabilis tamen existimo ignorantiam penæ à lege impostæ excusare ab illa incurrenda ipso iure, etsi per iudicis sententiam imponi possit. De penis, quæ medicinales vocantur, quales sunt excommunicatio, suspensio, & interdictum, est res clarior, quia nulla alia ratione dicuntur medicinales, nisi quatenus sui timore retrahunt homines à delictis committendis. Ergo necessario exposulant cognoscei, vt sui timore possint delinquentes detinere. Secundo ad incurrandam excommunicationem, & idem est de suspensione, & interdicto, quatenus censuræ sunt, requiritur competens monitio, ex cap. sacro de sentent. excomm. munitur, at non constat quis competenter monitus, quouique sub comminatione censuræ moratur. Ergo. Tertio censura non fertur, nisi quando alia via delinquentis corrigi non potest, ex cap. nemo Episcoporum 11. q. 3. ibi, *illis qui aliter non potuerunt corrigi*, & c. satis colligitur ex Trident. sess. 25. cap. 3. de reform. Ergo quouique delinquentis corrigi nolit per monitionem censuræ, non debet censura affici.

Quarto violans legem Ecclesiasticam ignorando censuram annexam, non est contumax, & rebellis, quantum esse potest potestati Ecclesiasticæ, siquidem adhuc testat contumacia, & rebellio talis potestatis, sub comminatione, & notificatione penæ impostæ. Ergo quouique ei notificetur, ligari non potest tali pena. Probo consequentiam, quia censura est vltima pœna vltimam contumaciam puniens: non autem puniet viti-

nam contumaciam, sed potius primam, si non expectaret notitiam censuræ: quia in cap. 2. de constitut. in 6. dicitur ignorantem statuta ordinariorum ligandos non esse illorum penis: quod decretum, cum in animatum fauorem statum sit, extendi debet ad ignorantem non solum statutum, sed & poenam per statutum appositam. Ergo ignorantem censuram excusantur ab illis, & ita de his penis, quæ censuræ sunt, docet Suar. 5. tom. in 3. p. disp. 4. sect. 9. n. 19. Sanch. lib. 9. de matr. disp. 32. n. 13. & 21. Bonacina disp. 1. de censuris q. 2. n. 13. Coninch. disp. 13. de censur. dub. 10. num. 90. Flamin. de confid. q. 21. n. 17.

6 Hanc doctrinam extendit Sanch. & Bonacina supra à Coninch. disp. 18. dub. 4. num. 31. & Suar. num. 21. ad irregularemque, ex illamque esse iatis probabile ignorantem à iuri actui impostam esse irregularitatem excusari illa, quia irregularitas, quæ est poena, similis valde est aliis censuris, tum in eo quod reus in se illam excipere debet, tum etiam, & præcipue, quia nunquam imponitur, nisi ad puniendam alicuius contumaciam, & singulare rebellionem aduersus potestatem Ecclesiasticam, vel ob grauissima crimina, qualis est irregularitas imposta exercenti actum ordinis censura ligato, violanti interdium occidendi hominem, & similia. Deique probati hoc potest ex cap. proposuisti 82. vbi venia conceditur clericis ignorantibus constitutionem Syricij Papæ, quæ deponbat clericos incontinentes. Ergo ignorantia penæ à pena per legem imposta excusat.

Neque obstat text. in cap. cum illorum, de sententia excommunicationis, vbi percipientes clericum, si postea ordines recipient sciener deponatur perpetuo si clerici sæculares sint: autem sint regulares, ab executione ordinis suspenduntur; ac si ignorant procedunt, eo quod non recordentur de excommunicationem incidit, vel prolixius ignorasse impeditos esse ordines sic suscipere, cum eis potes dispensari: si ergo admittitur dispensatio, contrahitur impedimentum etiam ignorantem & ita motus hoc textu docet Azot. lib. instit. moral. cap. 5. q. 7. Non, inquam, obstat supradictus textus, nam ibi loquitur Pontifex non de ignorantia inuincibili, sed vincibili, & crassa, loquebatur enim pro foro externo, vt dixit Hostiensis, & Abbas ibi n. 11. In foro autem externo nemo præsumi potest laborare ignorantia inuincibili iuris ita clari, & muni est, & ita docet Nauarr. sum. cap. 27. n. 41. Suarez plures referens tom. 5. in 3. p. disp. 33. sect. 1. n. 59. & vltimus autem.

7 De aliis penis à censuris, & irregularitate, sentit Nauarr. sum. cap. 23. num. 47. & latius cap. 27. num. 274. vers. 13. ignorantem non ligati, nisi forte penæ fuerint ita leues, & delicto proportionatae, vt nulla ratione videantur excedere. Idem tenet Sa. verbo ignorantia, num. unico, in editione Complutensi vbi dicit: ignorantia iuris, & facti excusat à pena legis humanæ etiam cum non excusat à peccato, vt cum quis peccat, sed ignorat ob id positam à lege poenam à eum enim contempserit legis, Probabile reputat, Suarez tom. 5. in 3. part. disp. 4. sect. 9. n. 22. Sanchez lib. 9. de matr. disp. 32. num. 21. Bonacina disputat. 1. de cens. quest. 2. punct. 1. num. 13. Ratio Nauari ea est, quia delinquent obligari non potest ad poenam subeundam, nisi aliquo modo in illam conscientia sit ex ipso delicto solum cõfetur consentire in poenam quæ delicto proportionata sit iuxta prudentem estimationem, non autem in poenam extraordinariam, exorbitantem, & auctam ob talis delicti frequentiam, vel alias circumstantias perionæ, temporis, loci, & c. Ergo ad poenam extraordinariam non censetur delinquent obligatus. Deinde violans legem grauissimam, & extraordinariam penis munitam, ignorando illas probabiliter, minus peccat, quam si eas sciret, sicut minus peccat, qui causa futandis ingreditur hortum nullo, vel leui capite septum, quam si alio pariete esset cinctus, sed qui sciens violat legem grauissimam penis munitam, illas incurrit. Ergo cum violator ignorantem mirtus est agendum. Hic dicitur Nauari probat non posse iudicem ignorantem poenam extraordinariam legis, illam ei imponere, si delinquat, sed solum cum illo est agendum, ac si nulla esset poena impostæ, quia ratione ignorantie non fuit formaliter illius transgressor. Deinde probat supradictus dicitur sic ignorantem non cogitare poenam, si debeat ipso poenam in seipso exequi, quia poena, cuius executio ab ipso delinquentem debet fieri, nullo modo est annexa delicto, ac proinde delinquent in illam non consentit, non igitur subire illam debet, Item illam executio est res grauis & extraordinaria, & tanquam à pena extraordinaria & exorbitante excusari debet: sic videtur sentire Coninch. disp. 18. de irregul. dub. 4. concl. 1. num. 29. in fin. Molina tom. 1. de instit. disp. 2. §. obserua.

8 Ex hac doctrina inferitur primo ignorantem inuincibiliter delicto à se commisso annexam esse excommunicationem, suspensionem, interdictum, vel irregularitatem poenam non incurtere hæc penis quia sunt penæ tum medicinales tum grauissimæ, tum ab ipso delinquentem exequendæ. Poterit tamen iudex arbitrio prudentis delictum punire: constat ex Doct. lib. supra relatis.

Secundo infero reservationem ebolutionis fructum in odium alicuius peccati non contrahi ab ignorante, sicut vero si ob committit bonum Ecclesiæ, & rectam illius gubernationem referretur

